

- Standart dilin ele alınması: Standart diller ile lehçeler arasındaki farklar nelerdir; standart dil nerelerde kullanılır (yazılı kullanım, TV- haberlerinde vs.)? Kısa bir metin parçası hem standart dil hem de lehçede kaleme alınıp birbiriyle kıyaslanabilir. Standart dilde zor olan hususlar nelerdir?
- Dilimizde lehçe nasıl bir itibara sahiptir; nerelerde duyulabilir, kimler kullanır (kullanmaz)?
- Göç ülkesindeki lehçeler ve standart dil: Öğrenciler bu hususta neler bilmektedir; dilin hangi türü hangi zaman kullanılır; lehçe burada nasıl bir itibara sahiptir?
- Tartışma: Birinci ve ikinci dilin lehçe ve standart biçimiyle sahip olduğum duygusal bağ; lehçe ve standart dilin pratik yararlarına ilişkin değerlendirmelerim.

3.6 Kültürlerarası Konularda Yazışma

Hedef

Kültürler içerisinde, kültürlerle birlikte ve kültürler arasındaki hayatla ilgili sorular ana dil dersi öğrencileri için özellikle uygundur. "Yazışma" projesinin hedefi, farklı kültürel çevrelere mensup insanlarla bu sorular hakkında fikir alışverişinde bulunulması ve bu suretle kişisel bakış açısının genişletilmesidir. Bu proje aynı zamanda öğrencilerin yazma ve medya araçları kullanma becerilerini desteklemektedir.

5.-9. Sınıflar

45 dk.

Süreç:

- Öğretmen, 'kültürlerarası birlikte yaşam' konusuna ilişkin güncel bir soru yöneltmek suretiyle öğrencileri, başka kültürel çevrelere mensup insanların bakış açıları hakkında bilgi edinmeye ve bunlar hakkında fikir yürütmeye teşvik eder. Bunun elektronik ortamda yapılacak yazışmalar (E-posta, icabında SMS) suretiyle gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Kullanılabilecek konular/sorular: Yabancı düşmanlığı hususunda edinilen kişisel tecrübeler – "Yabancıların" siyasi sistem içerisindeki konumu – Ana dil dersinin eğitim sistemi içerisindeki konumu – Romanlar gibi azınlıkların yeri ve itibarı – Güncel siyasi gündemde olan bir hususun tartışılması.

- İşlenecek olan konu ve yazışmaların yapılabileceği olası muhataplar ve bağlamlar sınıfça tartışılarak belirlenir. Sınıfça yapılacak yazışma örnekleri: Köken ülkede bulunan bir sınıf – Göç ülkesinin başka bir şehrinde bulunan bir ana dil dersi sınıfı – Başka bir göç ülkesinde bulunan bir ana dil dersi sınıfı – Başka bir dil grubunda bulunan bir ana dil dersi sınıfı.

(Yazışmaların yapılacağı muhatapların temininde köken ülkenin eğitim bakanlığı yardımcı olabilir.) Bireysel yazışmalar için: Akrabalar, arkadaşlar, aynı ve farklı dil gruplarına mensup tanıdıklar. Aynı meselenin, farklı bağlamlarda bulunan muhataplara sunulması ilginç sonuçlar alınmasına yol açar. Elbette ki siyasetçiler veya kurumlardan da yazılı görüş rica edilebilir.

- Çalışmanın sonunda elde edilecek sonuçların birbiriyle karşılaştırılabilmesi amacıyla yazışma ölçütleri belirlenir (örn. bir dizi ortak soru).
- Yeterli miktarda cevap alındığında bu cevaplar değerlendirilir, sınıflandırılır, takdim edilir (örn. bir afiş vasıtasıyla) ve tartışılır.

3.7 Dil Kullanımı: Bağlama Göre Değişiklik Gösterir!

Hedef

Gerek dilsel gerekse beden dili, mimik, karşımızdakiyle konuşurken araya koyduğumuz mesafe vb. hususlar bakımından, içerisinde bulunulan durum veya sosyal ortama uygun davranışlar sergilemek, eylem ve iletişim becerisinin bir parçasıdır. Bu husustaki kuralların çoğu yazılı olmayan, kültüre özgü kurallardan ibarettir. Bu kurallar hakkında düşünmek ve onları kullanmak suretiyle denemeler yapmak sosyal ve iletişimsel becerileri güçlendirir.

3.–9. Sınıflar

20–45 dk.

Süreç:

- Konuya giriş olanakları:
 - İlgi çekici bir tartışma konusunun açılması (örn. “siz” ve “sen” kelimeleri ana dilimizde ve yaşadığımız ülkenin dilinde nasıl kullanılmaktadır?).
 - İletişim esnasında meydana gelebilecek bir yanlış anlaşılmanın örneklendirilmesi (Siz/Sen ihlali; muhatap kişiye çok fazla yaklaşılması, çok sesli konuşulması, çok fazla resmi/gayri resmi selamlama).
 - Öğretmenin yazılı olmayan iletişim kurallarından birini bilerek ihlal etmesi halinde de (öğrenciye karşı fazla resmi veya fazla laubali bir dil kullanılması; muhatap kişiyle çok uzak mesafeden konuşulması, çok düşük veya yüksek sesle konuşulması...) konuya iyi bir giriş yapılabilir.
- İşlenen konu hakkında tartışma yürütülmesi; iletişimin sağlanabilmesi için (dil bilimsel bakımdan anlaşılır olmanın yanında) dikkate alınması gereken yazılı olmayan normların idrak edilmesi.
- Dilin gruba özgü kullanımı ile dil dışı unsurların (fiziksel temas, konuşma sesi, beden dili, konuşma mesafesi, vs.) yer aldığı deneylerin yapılması: Arkadaşlar – otorite sahibi kişiler –büyük ebeveynler – kardeşler vs. ile kurulacak iletişim çerçevesinde kullanılacak “uygun” unsurlar nelerdir? Neler, hangi sebepten dolayı yersiz olur? Bu sorular lehçe ve standart dil kullanımı bakımından da ele alınmalıdır.
- Siz/Sen kullanımı, ses seviyesi, konuşma mesafesi, fiziksel temas, selamlama esnasında tokalaşma/öpüşme vs. bakımından köken kültür ile göç ülkesinde geçerli olan normların karşılaştırılması. Hangi hususlarda önemli farklar söz konusudur? Ülkeye yeni göç etmiş olan birisine neler tavsiye edersiniz? (İcabında yazılı kontrol listesi hazırlayınız.)
- Beden dili: Köken kültürümüzde ve yaşadığımız ülkede kullanılan (veya tabu olan) hareketler nelerdir; hangi hareketler “uluslararasıdır”?